

DE TAAALKANJERS

WORD EEN LEESKANJER

EINDE

100

LEESMETER

80

60

40

20

90

TOP! JIJ HEBT BIJNA
EEN BELONING VERDIEND.

70

NOG EEN PAAR
BLADZIJDEN TE GAAN.
JE BENT ER BIJNA!

50

WOW!
JE BENT AL
IN DE HELFT!

30

WAAR GAAT HET BOEK OVER?
DEEL DIT MET
JE KLASGENOTEN.

10

DE EERSTE BLADZIJDEN
HEB JE AL GELEZEN.
GOED BEZIG KANJER!

START

KIES EEN LEUK BOEK. KLEUR 1 BLOKJE PER BLADZIJDE.
IS JE METER VOL? DAN KRIJG JE EEN BELONING!

DE TAALKANJERS

Leerjaar 5 – B-deel
Werkboek

Ontwerp omslag: Studio ZWAM
Ontwerp binnenwerk: Bananas
Opmaak binnenwerk: PPMP Prepress
Tekeningen: 3Link, Sarah Wouters, Stefaan Provijn
Illustratieverantwoording:

Fotolia.com: 9nong, alswart, Anatolij, anaumenko, antiksu, aslootweg, BarbaraKrupa, by-studio, Chepko Danil, Coprid, Delmas Lehman, djdarkflower, EcoView, emojoez, Feng Yu, fottoo, gemenacom, geniuskp, goldpix, Gudellaphoto, HappyAlex, hhelene, highwaystarz, Ivan Kruk, JackF, koya979, lamax, leekris, lenets_tan, LIGHTFIELD STUDIOS, lucaar, Marcin Orzechowski, matiasdelcarmine, max dallocco, megakunstfoto, Mikkell Bigandt, Monkey Business, nadezhda1906, Nomad_Soul, Norbert Baum, pakiwa, petrovskaya, photography_berlin, pr2is, PUNTO STUDIO FOTO AG, Ramona Heim, seanlockphotography, shnelly, StockPhotosArt, svetabezu, Tan Kian Khoon, Teodor Lazarev, tykcartoon, WavebreakmediaMicro, WideAwake

© Loesje - www.loesje.nl, *Matilda*, Roald Dahl, Uitgeverij De Fontein, dean bertoncelj/Shutterstock.com

Met dank aan Frank Pollet.

NUR 191

© Plantyn nv, België

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever. Uitgeverij Plantyn heeft alle redelijke inspanningen geleverd om de houders van intellectuele rechten op het materiaal dat in dit leermiddel wordt gebruikt, te identificeren, te contacteren en te honoreren. Mocht u ondanks de zorg die daaraan is besteed, van oordeel zijn toch rechten op dit materiaal te kunnen laten gelden, dan kunt u contact opnemen met uitgeverij Plantyn.

Thema 3

Spinsels en andere verzinsels

Dit kan ik al!

- Ik kan het luistermaatje gebruiken om een tekst strategisch te beluisteren.

Letterlijk of figuurlijk taalgebruik

- Letterlijk taalgebruik** betekent dat je precies bedoelt wat je zegt.
Voorbeelden: Zijn **hart** klopt.
In het woud loopt een bruine **beer**.
- Figuurlijk taalgebruik** is een vorm van beeldspraak: er wordt iets anders bedoeld dan er staat, het wordt niet letterlijk bedoeld.
Voorbeelden: Hij woont in het **hart** van de stad. → hart = centrum
Hij is een **beer** van een vent. → beer van een vent = groot en fors gebouwd
- Figuurlijk taalgebruik** komt vaak voor in spreekwoorden of uitdrukkingen.
Voorbeeld: met de kippen op stok gaan
→ Je bedoelt niet letterlijk dat je samen met de kippen op een stok gaat zitten.
Je bedoelt dat je vroeg gaat slapen.

1 Letterlijk of figuurlijk?

Vul in of omkring het passende woord.

- Een ander woord voor **spinsel** = een verzinsel, onzin, leugen

Buiten het stadion zag het zwart van het volk

- Een deel van de zin in de krantenkop mag je niet letterlijk nemen. Welk deel?
zwart van het volk
- Kun je deze zin uitleggen? Kijk goed naar de context, de rest van de zin.
Er waren heel veel mensen buiten het stadion.
- We zeggen dat deze zin letterlijk / figuurlijk wordt gebruikt in de krantenkop. Het is niet echt.
- Maak een zin met het woord 'zwart' waar het echt als kleur wordt bedoeld.
meerdere antwoorden mogelijk, bv. Mama draagt een zwarte rok.
- We zeggen dat het woord 'zwart' letterlijk / figuurlijk wordt gebruikt in deze zin. Het is echt zoals het woord het zegt.

2 Krantenkoppen en hun prenten

- Lees de krantenkoppen waarin figuurlijk taalgebruik toegepast wordt.
- Verbind de krantenkoppen met de juiste prent.

1

Supporters zetten de bloemetjes buiten

2

Voetballer laat zijn hoofd hangen na de match

3

Man koop kat in een zak

- Leg in je eigen woorden uit wat de krantenkoppen betekenen.

Tip!
Kijk goed naar de prent!

Supporters zetten de bloemetjes buiten

De supporters vieren feest.

Voetballer laat zijn hoofd hangen na de match

De voetballer is treurig, de voetballer geeft op.

Man koopt kat in een zak

De man kocht iets wat erg tegenvalt, een miskoop.

3 De aardappel van Sint-Frikandelus

- Luister naar de fragmenten uit het Taalkanjerverhaal.
- Wat is de betekenis van het onderstreepte deel uit de zin? Schrijf op in je eigen woorden.

Tip!

Luister goed naar de context!

Er is een aardappel bovengehaald die als twee druppels water op Sint-Frikandelus lijkt.

De aardappel en Sint-Frikandelus lijken heel erg op elkaar.

Boer Jos was zo aangedaan door de vondst, dat hij moeite had om uit zijn woorden te komen.

Boer Jos wist niet meer wat te vertellen.

Jonas had onraad moeten ruiken.

Jonas had moeten aanvoelen dat er iets ergs ging gebeuren.

4 Een gevoelige snaar

- Lees de fragmenten uit het Taalkanjerverhaal.
- Omkring hoe Jonas zich voelt.

Ten einde raad had Jonas al zijn hoop gevestigd op boer Jos De Schupper van de boerderij op het einde van de straat.

Jonas voelt zich: ontmoedigd – vastberaden – dankbaar – wanhopig – geïnteresseerd – verward

'En wat in het buitenland kan ...', vond Jonas. Hij kreeg pretoogjes.

Jonas voelt zich: wantrouwend – geamuseerd – zenuwachtig – vastberaden – opgetogen – hulpeloos

5

Gezocht: figuurlijk taalgebruik

- Los de rebus op.
- Noteer de zin onder de rebus en doorstreep wat niet past.

 - n	 h = w - b	 w = z
 - n	 o = n	 e = ie
 - fl		

De wonderen zijn de wereld nog niet uit.

Dit is ~~letterlijk~~ / figuurlijk taalgebruik.

- Wat betekent dit?

Tip!

Zoek op in het woordenboek of het internet.

Je weet nooit wat er nog allemaal kan gebeuren.

Hierop let ik.	Dit gaat al ...
TIJDENS HET LUISTEREN	
Ik luister ook naar wat er niet letterlijk wordt gezegd.	👍 👍 👍 👍
Ik luister en ga na of een zin letterlijk of figuurlijk begrepen moet worden.	👍 👍 👍 👍
Ik stel vragen. Begrijp ik de tekst? Begrijp ik de belangrijke woorden?	👍 👍 👍 👍

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde het verschil tussen letterlijk en figuurlijk taalgebruik.
- Ik leerde de betekenis van figuurlijk taalgebruik afleiden uit de context van een verhaal.

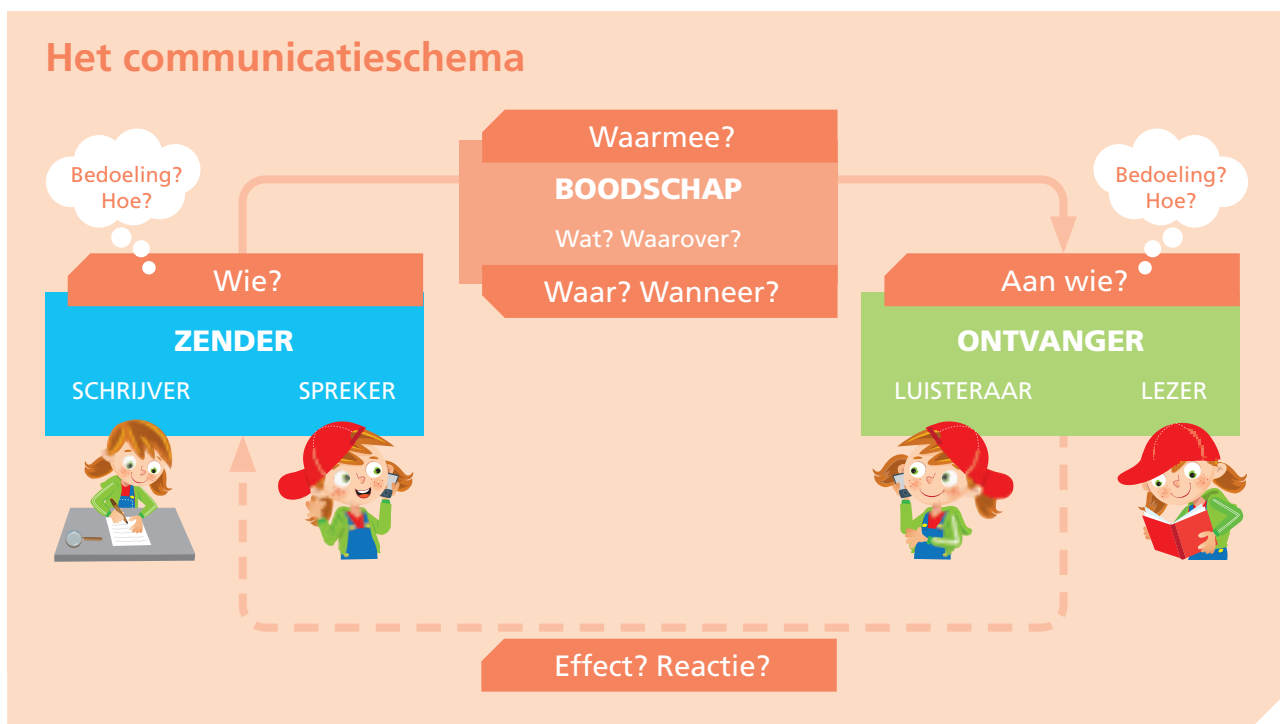

Dit kan ik al!

- Ik kan nadenken over de inhoud en het teksttype van mijn schrijfofdracht voor ik begin te schrijven.

Het communicatieschema

1

Mindmap over mijn artikel

4

- Bouw een mindmap over je artikel.
- Noteer in het midden van de mindmap het onderwerp of de situatie.
- Noteer rond de cirkel alle ideeën die je hebt over dit onderwerp.

eigen antwoord

- Noteer het onderwerp van je artikel.
- Beantwoord de W-vragen en de H-vraag.

Mijn artikel gaat over: eigen antwoord

WIE: eigen antwoord

WAT: eigen antwoord

WAAR: eigen antwoord

WANNEER: eigen antwoord

WAAROM: eigen antwoord

HOE: eigen antwoord

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde het communicatieschema toepassen bij het schrijven van een krantenartikel.
- Ik leerde ideeën over een zelfgekozen onderwerp voor de klaskrant verzamelen en selecteren.
- Ik leerde de inhoud van een krantenartikel opbouwen met behulp van de 5 W-vragen en de H-vraag.

Dit kan ik al!

- Ik kan woorden waarin een hulpteken (apostrof, trema ...) wordt gebruikt correct lezen.
- Ik kan woorden van het enkelvoud naar het meervoud omzetten.

Het gebruik van de apostrof• **Als weglatingsteken**

Je plaatst de apostrof op de plaats waar je iets weglaat.

Voorbeelden:

Aan het begin van een zin: **H**et is maandag. 't Is maandag.

Het eerste volledige woord schrijf je dan met een hoofdletter.

Aan het begin van een woord: Heb je **h**em gezien? Heb je 'm gezien?

Midden in een woord: Dat is **m**ijn vriend. Dat is m'n vriend.

• **Bij meervouden**

Woorden die eindigen op a, i, o, u of y krijgen een meervoud op 's.

Voorbeelden:

een auto veel auto's

een baby drie baby's

1 Zoek de apostrof in de krant

- Onderstreep alle woorden waarin je een apostrof ziet.
- Noteer ze in de tabel.
- Noteer waarom er een apostrof op deze plaats komt.

SINT-FRIKANDELUS GESPOT

In de buurt van West-Vleteren deed boer Jos gisteren een ongelooflijke ontdekking.

Groot was zijn verbazing toen hij 's ochtends boven z'n veld plots oog in oog stond met een verschijning van de heilige Frikandelus. Sint-Frikandelus is een lokale heilige die honderden jaren geleden levend gefrituurd werd in een ketel met hete olie.

Boer Jos vertelt: 't Is zonnig vandaag en ik was rustig mijn aardappelen aan het rooien toen plots

Sint-Frikandelus verscheen boven m'n veld in de vorm van 'n aardappel. Ik zou beter overschakelen naar azalea's!

Onmiddellijk verdachten kwatongen boer Jos van het na-apen van een vroegere verschijning in de buurt van het Noord-Franse Lille. Daarom informeerde hij alle officiële diensten, opdat zij konden onderzoeken of het al dan niet om de echte Sint-Frikandelus ging.

Wordt vervolgd ...

in de tekst	Waarom een apostrof?
's ochtends	des ochtends; 'de' werd weggelaten
z'n	zijn; 'ij' werd weggelaten
't ls	Het is; 'he' werd weggelaten
m'n	mijn; 'ij' werd weggelaten
'n	een; 'ee' werd weggelaten
azalea's	meervoud van azalea

2 Waar komt die apostrof vandaan?

- Lees het dagverloop van de kinderopvang.
- Noteer alle woorden met een apostrof in de juiste kolom.

Griezeldag bij opvang 't Spookje

Beste ouders en kinderen,

't ls weer zover. Tijdens de herfstvakantie kunnen jullie opnieuw terecht in onze kinderopvang.

Op maandag 31 oktober houden we een griezeldagje naar aanleiding van Halloween.

Het programma ziet er als volgt uit

's ochtends:

8.00 uur – 9.00 uur: ontvangst van de kinderen (6 jaar tot en met 12 jaar)

9.00 uur – 12.00 uur: maskers knutselen, pompoensoep maken

's middags:

12.00 uur – 13.00 uur: middagpauze met pompoensoep

's namiddags:

13.00 uur – 14.30 uur: spelletjes spelen

14.30 uur – 15.00 uur: verkleeden

15.00 uur – 16.30 uur: aanbellen aan de huizen in groepjes

's avonds:

16.30 uur – 17.30 uur: kinderen worden opgehaald door mama's, papa's, opa's, oma's, vakes, moekes ...

Wat brengen de kinderen mee? verkleedkledij, goed humeur!

Wat laten ze thuis? camera's, euro's, snoep, slecht humeur!

Inschrijven kan via hetspookje@fb.wevelgem.be

Hopelijk tot dan!

apostrof omdat er iets weggelaten is	apostrof bij meervouden
't Spookje	mama's
't is	papa's
's ochtends	oma's
's middags	opa's
's namiddags	camera's
's avonds	euro's

3 In je eigen krant

- Zoek in je eigen krant naar woorden met een apostrof waar letters werden weggelaten.
- Noteer ze hieronder en schrijf het woord volledig zonder apostrof ernaast.

meerdere antwoorden mogelijk

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde dat ik een apostrof kan gebruiken om delen van een woord weg te laten.
- Ik leerde dat ik een apostrof kan gebruiken om een zelfstandig naamwoord in het meervoud te schrijven.

Dit kan ik al!

- Ik kan afleiden wat een mop grappig maakt.

Verwijswoorden

- verwijzen naar een woord of woordgroep binnen of buiten dezelfde zin;
- zorgen voor minder herhaling in een zin of een tekst.

Voorbeeld binnen dezelfde zin:

Jonas eet zijn stuk fruit op.

Voorbeeld buiten dezelfde zin:

Jonas eet graag fruit. Dat is gezond.

Voorbeelden:

- ik, jij, u, hij, zij, het, wij, jullie, zij, me, mij, jou, hem, haar, ons, hen, hun;
 - mijn, jouw, uw, zijn, haar, ons, jullie, hun;
 - die, dat, deze, dit;
- Er kunnen meerdere verwijswoorden in een zin voorkomen.

Voorbeeld:

Mijn broer en mijn zus houden van wandelen. Ze vinden dat heel ontspannend.

1 Roodkapje

- Lees de tekst alinea na alinea.
- Markeer in elke alinea vijf verwijswoorden.
- Naar wie verwijst het woord in de tekst? Onderstreep.

Op een der eerste lentedagen
voelde Wolf de honger knagen,
dus klopte hij bij grootmoe aan
Zij deed open, zag hem staan
5 met scherpe tanden, valse lach.
Hij gromde grijnzend: 'Goedendag.'
De arme grootmoe schrok zich naar:
straks eet hij me op met huid en haar.
Ze sloeg de spijker op de kop,
10 want hij vrat haar in één hap op.

- Maar grootmoe was taai en schriel,
hetgeen de wolf maar slecht beviel.
'Ze is te weinig,' klaagde hij,
'dat is toch geen heel maal voor mij.'
15 Na zo'n schriel scharminkel moet je
als wolf minstens nog een toetje.'
Terwijl hij heel boosaardig lachte,
zei hij: 'Ik denk, dat ik zal wachten,
tot Roodkapje, 't mals, jong ding,
20 terugkomt van haar wandeling.'
Grootmoeders kleren, moet je weten,
haar jas, haar muts en ook haar sokken.
Die hij natuurlijk niet had opgegeten,
heeft hij opgeraapt en aangetrokken;
25 Hij kamde en krulde zelfs zijn haar.
In grootmoe's stoel zat Wolf toen klaar.

- Het kleine meisje kwam al gauw
en vroeg aan Wolf traditiegetrouw:
'O grootmoe, wat heb je 'n grote oren.'
30 'Dan kan ik je beter horen.'
'Wat 'n grote ogen', zei ze zoet.
'Dan kan ik beter zien wat je doet',
zei Wolf, terwijl hij naar haar staarde,
en watertandde en likkebaardde.
35 Na dat karkas, vol bot en haar,
dacht hij, smaakt zij als kaviaar.

Maar Roodkapje knipoogde en zei:

'O wat een mooie bontjas heb jij!'

'Fout!', riep Wolf haar nijdig toe.

40 "'Wat heb je grote tanden, grootmoe",

dat moet je zeggen, ezelskop.

Nou ja, dan eet ik je zo maar op.'

't Kind lacht en trekt in een wipje

een revolver uit haar slipje.

45 Ze richt hem op het grote beest

en beng, beng ... die is er geweest!

Een week of wat later, ik weet 't nog goed,

heb ik in het bos Roodkapje ontmoet.

Ik herkende haar bijna niet, dat snap je,

50 zo zonder cape en zonder rood kapje.

'Hallo!', riep ze vrolijk. 'Zie je wel

mijn prachtige bontjas van WOLVENVEL!'

2 Ik weet waarnaar de woorden verwijzen

■ Lees de zinnen.

■ Naar wie verwijst het gekleurde woord in de zin?

Zij deed open, zag hem staan met scherpe tanden, valse lach.

grootmoeder

Hij gromde grijnzend: 'Goedendag.'

Wolf

'**Ze** is te weinig', klaagde hij.

grootmoeder

Dit kan ik al!

- Ik kan een onderscheid maken tussen de letterlijke en de figuurlijke betekenis van woorden en prenten.
- Ik kan in een luisterfragment de betekenis achterhalen van het figuurlijk taalgebruik aan de hand van de context.

Betekenis van een uitdrukking achterhalen

Een uitdrukking

- is een vast groepje woorden met een figuurlijke betekenis.

Voorbeelden: je laatste adem uitblazen
uit je rol vallen

De betekenis van een uitdrukking achterhalen

- Ik lees een stukje **verder of terug** en leid de betekenis af uit de **context**.
- Ik kijk naar de **prenten**.
- Ik zoek de **sleutelwoorden** op in het woordenboek of op het internet.

Voorbeeld:

de **kat** uit de **boom** kijken

Bij kat of boom vind je de verklaring: *geduldig afwachten*.

- Ik **vraag** om hulp.

1 Echt of anders bedoeld

- Zet het nummer van de situatie bij de juiste prent.
- Noteer onder elke prent de juiste beeldspraak (B) met de passende verklaring (V).

8 _____

B: peperduur

V: heel duur

4 _____

B: krabben om rond te komen

V: goed nadenken wat je met je centen doet

7

B: zout in de wonde strooien

V: iets wat pijnlijk of vervelend is, extra benadrukken

1

B: doen alsof je neus bloedt

V: doen alsof je van niks weet

9

B: geen blad voor de mond nemen

V: rechtuit zijn mening zeggen

5

B: met de tijd meegaan

V: van alles op de hoogte zijn, modern zijn

6

B: de appel valt niet ver van de boom

V: kinderen lijken vaak op hun ouders

3

B: hoog van de toren blazen

V: opscheppen

10

B: met je gat in de boter vallen

V: veel geluk hebben, het goed hebben

2

B: snel op zijn tenen getrapt

V: snel boos zijn

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde hoe ik de betekenis van spreekwoorden en uitdrukkingen kan opzoeken in het woordenboek.
- Ik leerde samenwerken om de betekenis te achterhalen.

Les 3

3.1

Onderstreep in de tekst de woorden met een apostrof.

12

Skiën doen de meeste mensen 's winters.

's Avonds schijnt dan ook nog de zon.

Da's zeker niet voor mij.

't Regent dan ook veel minder.

Geef mij 's zomers maar vakantie.

'k Lees dan graag een krant 's ochtends.

3.2

Noteer de woorden uit het kader in de juiste kolom.

12

's anderendaags – piano's – bikini's – 's nachts – 'k heb – zebra's – 's zomers – 't is – radio's – 's namiddags – paraplu's – baby's – da's – cola's

apostrof omdat er iets weggelaten is	apostrof bij meervouden
<u>'s anderendaags</u>	<u>piano's</u>
<u>'s nachts</u>	<u>bikini's</u>
<u>'k heb</u>	<u>zebra's</u>
<u>'s zomers</u>	<u>radio's</u>
<u>'t is</u>	<u>paraplu's</u>
<u>'s namiddags</u>	<u>baby's</u>
<u>da's</u>	<u>cola's</u>

5.1

14

- Bekijk de foto's.
 - Noteer onder elke foto de beeldspraak die erbij past.
- Kies uit:

snel op de tenen getrapt zijn – met de tijd meegaan – met je gat in de boter vallen – de appel valt niet ver van de boom

snel op de tenen getrapt zijn

met je gat in de boter vallen

de appel valt niet ver van de boom

met de tijd meegaan

- Kijk goed naar de tekening.
- Zet de nummers van de tekening bij het juiste spreekwoord of de juiste uitdrukking.
- Noteer dat nummer ook bij de juiste verklaring.

'Wie at mijn koekjes op?'

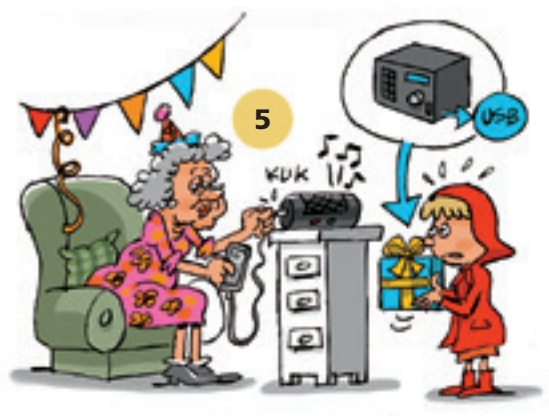
'Assepoester, je ziet er nog steeds uit als een vogelverschrikker!'

'Wil je wel eens weten hoeveel ik betaalde voor deze koekjes?!'

'Joepie, ik ga trouwen met de prins!'

'Waw oma, heb jij een smartphone?'

Spreekwoord/uitdrukking

- 2 peperduur
- 1 doen alsof je neus bloedt
- 4 met je gat in de boter vallen
- 3 geen blad voor de mond nemen
- 5 met de tijd meegaan

Verklaring spreekwoord/uitdrukking

- 3 Rechttuit zijn mening zeggen.
- 5 Van alles op de hoogte zijn, modern zijn.
- 1 Doen alsof je van niks weet.
- 2 heel duur
- 4 Veel geluk hebben, het goed hebben.

Les 3

- 3.1 Welk woord met apostrof kun je gebruiken om de tekst aan te vullen?

12

's Ochtends _____ scheen de zon. meerdere antwoorden mogelijk

'k Wilde _____ al meteen naar buiten.

Ik trok mijn pyjama uit waarin ik 's nachts _____ lekker had geslapen.

Da's _____ toch echt een fijn gevoel.

Met 'n _____ washandje ging ik over mijn gezicht.

M'n _____ broer had z'n _____ kleren ook al aan.

Toen we beneden kwamen, keken we door het raam naar buiten.

'Oh nee, 't regent _____!', riep moeder.

Dus gingen we 's anderendaags _____ maar buiten spelen.

- 3.2
- Bekijk de foto's.
 - Maak vier zinnen waarin je een apostrof gebruikt.
 - Maak minstens één zin met een meervoud.

12

meerdere antwoorden mogelijk

bv. 't Regent erg hard.

bv. Onze paraplu's hebben vele kleuren.

bv. 'k Vind m'n zonnebril niet.

bv. 's Zomers komt de zon al vroeg op.

5.1

14

- Bekijk de foto's.
- Noteer onder elke foto een situatie waarbij je beeldspraak gebruikt.

Voorbeeld:

Papa controleert of hij de rekeningen nog kan betalen.
Soms moeten we echt krabben om rond te komen.

eigen antwoord, bv. Lim en Lung _____
spelen graag samen, maar Lung is snel _____
op de tenen getrapt. _____

eigen antwoord, bv. Tessa is echt met _____
haar gat in de boter gevallen. Ze kreeg _____
veel geschenken voor haar verjaardag. _____

eigen antwoord, bv. Mama en Iris _____
houden beiden van wandelen. _____
De appel valt niet ver van de boom. _____

eigen antwoord, bv. Ik heb een hippe _____
oma. Ze is echt met de tijd mee. _____

- Kijk goed naar de tekeningen.
- Lees de genummerde teksten.
- Zoek de tekening die bij de tekst hoort.
- Zet het nummer van de tekst bij de juiste tekening.
- Noteer onder de tekst het spreekwoord en de verklaring.

1 Roodkapje gaat vandaag naar haar grootmoeder, want vandaag vieren ze haar negentigste verjaardag. Ze heeft een supercadeau gekocht: een radio met usb-aansluiting. Maar wanneer ze bij oma aankomt, schrikt ze zich een hoedje. Ze ziet oma haar smartphone verbinden met een draagbare muziekbox.

met de tijd meegaan

van alles op de hoogte zijn, modern zijn

2 Het eerste biggetje keek met jaloerse blik naar het huis van het derde biggetje, dat nog maar eens vernieuwd werd. Hij moet al jaren tevreden zijn met een huisje van stro.

krabben om rond te komen

goed nadenken wat je met je centen doet

3 De reus en klein Duimpje maken een avondwandeling. Tijdens hun wandeling vertellen ze over hun avonturen. De reus schept ook deze keer weer op over hoeveel mensenvlees hij deze maand al gevangen heeft.

hoog van de toren blazen

opscheppen

4 Roodkapje klaagt tegen grootmoeder over de prijs van de koekjes: 'Wat kosten ze toch weer veel bij de bakker!'

peperduur

heel duur

5 Assepoester past als een van de laatste meisjes van het dorp het verloren glazen muiltje. Haar voet past perfect in het schoentje. Wat heeft zij geluk!! Ze wordt de vrouw van de prins!

met je gat in de boter vallen

veel geluk hebben, het goed hebben

6 Assepoester vraagt aan haar stiefzus: 'Wat vind je van mijn nieuwe jurk?' 'Pffffff, dat lijkt echt nergens op, niet echt mijn ding!', antwoordt haar stiefzus.

geen blad voor de mond nemen

rechtuit zijn mening zeggen

Dit kan ik al!

- Ik kan W-vragen stellen om de sleutelwoorden te zoeken in een tekst.
- Ik kan een informatieve tekst samenvatten in een vraag-en-antwoordschema.

Signaalwoorden

- verbinden zinsdelen, zinnen of alinea's met elkaar;
- kunnen verschillende verbanden weergeven.

verband	signaalwoorden
gelijkenis of vergelijking	zoals, als, ook ...
verschil of tegenstelling	althoewel, maar, daarentegen ...

Voorbeeld:

De wolf is een figuur uit het sprookje van Roodkapje. Hij heeft ook een rol in het verhaal van de drie biggetjes.

1 Ik lees de tekst

- Lees de tekst.
- Markeer in elke alinea de hoofdzaken en sleutelwoorden: wie doet wat?
- Omkring de signaalwoorden die wijzen op een tegenstelling of vergelijking.

In de kijker: de waarheid achter sprookjes

Kinderen worden soms bang van sprookjes. Dat is normaal. Een wolf die een grootmoeder opeet. Dat is niet normaal. Ook in de bekende sprookjes zit veel wreedheid.

Hoe komt dat? Vaak maakte iemand van een wreed verhaal een zoet sprookje. Zo kon je dat aan kinderen vertellen. Zeker het Amerikaanse bedrijf Disney maakte die brave sprookjes bekend in heel de wereld. Wil je sprookjes eens in een andere versie horen en toch lachen? Lees dan het boek *Gruwelijke Rijmen* van Roald Dahl. Wat gebeurt er met Roodkapje? Ze schiet de wolf dood. En Assepoester? Die trouwt met een eenvoudige pottenbakker. Maar hoe ging het echt? Wablieft neemt je mee, van Roodkapje die sterft tot Elsa uit Frozen.

Roodkapje

Roodkapje is een bekend sprookje van de Duitse broers Grimm. Ze schreven Roodkapje in de negentiende eeuw. Ken je het verhaal niet? Een meisje met een rode cape gaat op bezoek bij haar grootmoeder. Ze moet op het pad in het bos blijven. Roodkapje doet dat niet. Ze komt een wolf tegen. De wolf ontdekt wat Roodkapje gaat doen. De wolf eet de grootmoeder en Roodkapje op. Een jager haalt Roodkapje en haar grootmoeder uit de buik van de wolf. Ze leven nog! Het loopt goed af.

De broers Grimm schreven het verhaal niet eerst. Een versie van Roodkapje kwam 2000 jaar geleden al voor in het Midden-Oosten. En de Fransman **Charles Perrault** schreef in de zeventiende eeuw **ook** Roodkapje. **Maar** in zijn sprookje gaat **Roodkapje dood**. Geen happy end!

Wat betekent het verhaal van Roodkapje? Er is meer dan één uitleg. Roodkapje is een symbool voor een jong meisje. Zij moet op het pad blijven. Dat betekent dat je naar je ouders moet luisteren. Je doet het best geen stomme dingen. Of vertelt Roodkapje waar kinderen vandaan komen? Legt Roodkapje uit dat kinderen uit een buik worden geboren? Of wil Roodkapje ons waarschuwen voor wolven en stoute figuren?

De kleine zeemeermin

Disney maakte de kleine zeemeermin Ariël bekend. Meisjes verkleden zich graag als Ariël. In het sprookje van Disney wordt **Ariël een mooie vrouw**. Ze leeft nog lang en gelukkig met **een prins die ze redde**. Dat was **echter** niet altijd zo. De Deen **Hans Christian Andersen** schreef het sprookje in 1836. Hoe gaat het echt? **Ariël redt de prins die aan het verdrinken is**. **Ariël wil daarna benen in plaats van vinnen**. **Daarvoor moet ze van een heks haar tong afstaan**. **Maar** de **prins kiest voor een prinses**. Hij kiest niet voor Ariël. Ze kan ook niet meer terug naar haar familie in zee. Eerst wil ze de prins vermoorden. Dat durft ze niet. **Ze verdrinkt zelf in zee en verandert in schuim op het water**.

Sneeuwwitje

Een **boze koningin** heeft een mooie **stiefdochter**. Ze wil die **doden**. **Sneeuwwitje vlucht weg**. Ze komt terecht bij de **zeven dwergen**. **Een heks vergiftigt haar**. **Maar** **een prins kust haar wakker**. Ze leven alweer lang en gelukkig. **Ook** Sneeuwwitje werd bekend dankzij de film van **Disney**. Die film uit 1937 zit al vol **gruwel**. Wie wordt er niet bang van de heks?

In vergelijking met de Disney-versie is het oudere Duitse sprookje van de broers Grimm nog veel wreder. Er is geen prins die Sneeuwwitje wakker kust. Ze wordt wakker in de koets van een **jager**.

Hij is op weg naar het kasteel. De jager **moest van de boze koningin de ingewanden van Sneeuwwitje naar haar brengen**. Die zou de koningin dan **opeten**. Dat plan mislukt. De **koningin krijgt een straf**. Ze moet in hete, ijzeren schoenen dansen tot ze sterft.

Assepoester

In het bekende sprookje draait alles rond **Assepoester**.

Het meisje moest **altijd poetsen**. **Toch** kan ze dankzij een **fee** naar het **bal** van de **prins**. Ze **verliest** haar **glazen schoentje** op het **bal**. De **prins** vindt haar dankzij het schoentje terug en **trouwt** met haar.

In het sprookje van de broers **Grimm** gaat er meer aandacht naar de straf voor de **stiefzussen** van Assepoester. Ze **hakken** **stukken van hun voet** om het glazen schoentje aan te kunnen doen. Duiven pikken hun ogen uit. De zussen worden **blinde bedelaars**.

Frozen

Disney heeft veel succes met de film *Frozen* uit 2013.

Vooral meisjes zijn gek op prinses **Elsa**. Ze **leeft** in een **land van sneeuw en ijs**. Elsa leeft **gescheiden** van haar **zus Anna**. Op het laatst komen de **zussen** weer **samen**. En Elsa kan genieten van de zomer.

Disney nam het verhaal van *De Sneeuwkoningin* van Hans **Christian Andersen** als voorbeeld. Dat verhaal gaat over de **kinderen Gerda en Kay**. Een **koningin** die in een **ijspaleis** woont, **ontvoert Kay**. **Gerda** gaat naar hem op zoek. Ze komen na een lange reis terug **thuis**. De kinderen zijn volwassen geworden.

Bron: © *Wablieft* (nr. 1039, 04/03/2015) – www.wablieft.be

2 Ik maak een vergelijkend schema bij de tekst

- Wie schrijft het sprookje?
- Wie doet wat in het verhaal?
- Vul aan.

SPROOKJE	NIEUWE VERSIE	OUDE VERSIE
Roodkapje	<p>Schrijver <u>De broers Grimm</u> _____, 19de eeuw</p> <p>Wat gebeurt er? <u>De wolf</u> _____ eet <u>Roodkapje en</u> <u>grootmoeder</u> _____ op. <u>De jager</u> _____ bevrijdt hen.</p>	<p>Schrijver <u>Charles Perrault</u> _____, 17de eeuw</p> <p>Wat gebeurt er? <u>Roodkapje</u> _____ sterft.</p>
De kleine zeemeermin	<p>Schrijver <u>Disney</u> _____</p> <p>Wat gebeurt er? <u>Ariël</u> _____ wordt een mooie vrouw. Ze trouwt met de <u>prins</u> _____.</p>	<p>Schrijver <u>Hans Christian Andersen</u> _____ (1836)</p> <p>Wat gebeurt er? <u>Ariël</u> _____ redt <u>de prins</u> _____. Ze wil <u>benen</u> _____. Daarvoor moet ze <u>haar tong</u> _____ afgeven aan <u>de heks</u> _____. De prins kiest voor <u>een prinses</u> _____. Ariël <u>verdrinkt in zee</u> _____.</p>
Sneeuwitje	<p>Schrijver <u>Disney</u> _____ (1937)</p> <p>Wat gebeurt er? <u>Een boze koningin</u> _____ wil <u>Sneeuwitje</u> _____ doden. Sneeuwitje vlucht weg en komt terecht bij <u>de zeven dwergen</u> _____. <u>Een heks</u> _____ vergiftigt Sneeuwitje. <u>De prins</u> _____ kust haar wakker.</p>	<p>Schrijver <u>De broers Grimm</u> _____</p> <p>Wat gebeurt er? <u>De jager</u> _____ brengt Sneeuwitje bij de <u>koningin</u> _____. Die wil Sneeuwitjes ingewanden <u>opeten</u> _____. De koningin krijgt een <u>straf</u> _____.</p>

<p>Assepoester</p>	<p>Schrijver wordt niet vermeld</p> <p>Wat gebeurt er? <u>Assepoester</u> moet altijd poetsen. Dankzij een <u>fee</u> gaat ze naar het bal. Ze verliest haar <u>schoentje</u>. <u>De prins</u> vindt Assepoester en trouwt met haar.</p>	<p>Schrijver <u>De broers Grimm</u></p> <p>Wat gebeurt er? De <u>stiefzussen</u> van Assepoester <u>hakken stukken van hun voet</u> om het glazen schoentje te passen. De zussen worden <u>blinde bedelaars</u>.</p>
<p>Frozen</p>	<p>Schrijver <u>Disney</u></p> <p>Wat gebeurt er? <u>Elsa</u> leeft in een land van sneeuw gescheiden van haar zus <u>Anna</u>. Aan het einde zijn de ze weer samen</p>	<p>Schrijver <u>Christian Andersen</u></p> <p>Wat gebeurt er? Een <u>koningin</u> die in een ijspaleis woont, ontvoert <u>Kay</u>. <u>Gerda</u> gaat naar hem op zoek. Ze komen na een lange reis thuis.</p>

- Welk sprookje vind jij het leukst?

eigen antwoord

- Wie schreef het?

eigen antwoord

- Waarom vind je dit sprookje het leukst? Schrijf je mening neer.

eigen antwoord

- Welk sprookje vind jij het engst?

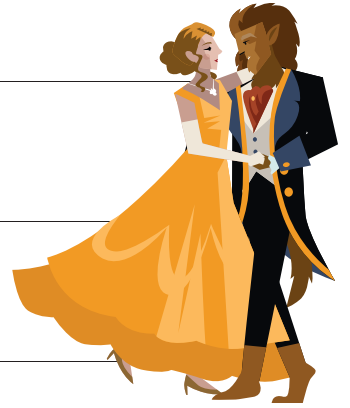
eigen antwoord

- Wie schreef het?

eigen antwoord

- Waarom vind je dit sprookje het engst? Schrijf je mening neer.

eigen antwoord

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde een informatieve tekst samenvatten in een vergelijkend schema.
- Ik leerde signaalwoorden herkennen die een tegenstelling of een vergelijking aanduiden.

Dit kan ik al!

- Ik kan samenstellingen maken en herkennen.

Samenstellingen

- bestaan uit een aantal woorden die elk apart ook een bestaand woord vormen;
- kunnen een **zelfstandig naamwoord** zijn;

Voorbeelden:

bloem	+	pot	=	bloempot		
acht	+	tien	=	achttien		
hand	+	doek	=	handdoek		
bad	+	kamer	+	deur	=	badkamerdeur

Let op: het tweede woord van de samenstelling bepaalt het lidwoord.

Voorbeelden:

de school + **het** feest = **het** schoolfeest

het bad + de kamer = **de** badkamer

- kunnen een **bijvoeglijk naamwoord** zijn;

poes	+	lief	=	poeslief
knots	+	gek	=	knotsgek

- kunnen een **werkwoord** zijn.

weg	+	rennen	=	wegrennen
rond	+	draaien	=	ronddraaien

1 Realistisch of onwaarschijnlijk?

- Kruis aan of de stelling realistisch of onwaarschijnlijk is.

tekstinhoud	realistisch?	onwaarschijnlijk?
Bijna iedereen krijgt ouderdomswratten.	X	
Wratten krijg je van een ander.		X
Wrijf met een rauwe aardappel over je wrat en ze verdwijnt.		X
Wratten verdwijnen meestal vanzelf.	X	

2

Samen één woord

- Noteer welke samenstelling je krijgt met de twee foto's.
- Schrijf ook het juiste lidwoord.

het spookhuis _____

het spinnenweb _____

het maanlicht, de nachtlamp _____

de kasteelpoort, de kasteeldeur _____

de brievenbus, de postbus _____

3 Alles met wrat

- Zoek zes samenstellingen in de tekst 'Lekker vies – nu nog viezer' met het woord 'wrat'.
- Zet er een passend lidwoord bij.

het wrattenvirus _____

de waterwrat _____

het wrattenzwijn _____

de ouderdomswratten _____

het wrattenfeest _____

het wrattenspreekuur _____

4 Ken je ze nog?

- Lees de tekst.
- Markeer alle samenstellingen.
- Noteer de samenstellingen in de juiste kolom.

Je kent Timon en Pumbaa misschien wel uit de film *De Leeuwenkoning*, maar ze beleven zelf ook heel wat avonturen. Timon (een **stokstaartje**) en Pumbaa (een **wrattenzwijn**) zijn twee **knotsgekke boezemvrienden**. Pumbaa is best wel slim, maar ook **goedgelovig**. Hij gelooft alles wat iedereen zegt. Maar hij is ook **poeslief** voor Timon. Die mag altijd op zijn rug **meerijden**. Dan lijkt hij wel een **hobbelpaard**. Tijdens hun avonturen reizen ze naar alle **werelddelen**. Soms ontmoeten ze ook de andere dieren uit de **animatiefilm**, zoals Rafiki en Simba. Hun grootste vijand is Quint (een wrede man), die zich in allemaal verschillende gedaantes kan veranderen. Als je Timon en Pumbaa bezig ziet, zul je niet willen **weglopen** uit de bioscoop!

zelfstandige naamwoorden	bijvoeglijke naamwoorden	werkwoorden
<u>Leeuwenkoning</u>	<u>knotsgekke</u>	<u>weglopen</u>
<u>stokstaartje</u>	<u>goedgelovig</u>	<u>meerijden</u>
<u>wrattenzwijn</u>	<u>poeslief</u>	_____
<u>boezemvrienden</u>	_____	_____
<u>hobbelpaard</u>	_____	_____
<u>werelddelen</u>	_____	_____
<u>animatiefilm</u>	_____	_____

De belangrijkste vijand van het wrattenzwijn is de leeuw.

Stokstaartjes leven in Zuid-Afrika, vooral op droge open vlakten.

5 Samenstellingen maken

- Maak zelf samenstellingen. Een van de twee woorden is gegeven.
- Noteer er, indien mogelijk, het juiste lidwoord bij.

Voorbeelden:

rood → bloedrood

deur → de deurklink

meerdere antwoorden mogelijk

feest de feestneus, het verjaardagsfeest ...

bloem het bloemblad, het bloemstuk ...

auto de autodeur, de politieauto ...

wit sneeuw wit, krijt wit ...

tas de boekentas, de schoudertas ...

duur peperduur, de tijdsduur ...

tafel het tafellaken, de eettafel ...

blad het boomblad, de bladrand ...

stoel de tuinstoel, de keukenstoel ...

vakantie de zomervakantie, de vakantiepret ...

6 In je eigen klas

- Kijk rond in je eigen klas en zoek voorwerpen waarmee je een samenstelling kunt maken.
- Maak zes zinnen waarin je de samenstellingen gebruikt.
- Onderstreep de samenstelling in de zin.

bv. De juf is supertof.

bv. Het prikbord is groen.

bv. De pennenzak van Lien staat op haar bank.

bv. Jan heeft vuurrood haar.

bv. De kastdeur staat open.

bv. In de boekenkast staan heel veel boeken.

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde dat een samenstelling bestaat uit meerdere woorden die elk apart een woord vormen.
- Ik leerde dat een samenstelling een zelfstandig naamwoord, een bijvoeglijk naamwoord of een werkwoord kan zijn.

Dit kan ik al!

- Ik kan een krantenartikel schrijven of verzinnen aan de hand van de W-vragen en de H-vraag.

1 Voor het schrijven

- Kruis aan welk verhaaleinde jij verkiest.
- Beantwoord de vragen alvorens je einde te schrijven.

eigen antwoord.

- een goed einde
- een slecht einde
- Bo komt tot inzicht.

Wat is het doel van Bo aan het begin van het verhaal?

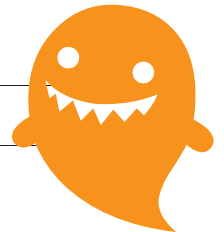
Zij wil een griezelfeestje houden voor haar verjaardag.

Verandert Bo haar streefdoel tijdens jouw verhaal? Zo ja, wat wordt haar nieuwe doel?

eigen antwoord, bv. Catrina heeft iets keispannends meegemaakt en nu gaan de kinderen op griezelavontuur ter gelegenheid van de verjaardag van Bo.

Lukt het Bo om haar (nieuwe) doel te bereiken? Op welke manier?

eigen antwoord, bv. Ja, want Bo is gek op griezelige avonturen. Nu ze zelf in een griezelig avontuur terechtkomen, komt haar droomverjaardag uit.

Als zij haar doel niet kan bereiken, hoe loopt het verhaal dan wel af?

eigen antwoord, bv. Het verhaal eindigt met een grappig misverstand.

Is dat een goed/slecht einde voor alle personages? Voor wie draait het anders uit en op welke manier?

eigen antwoord

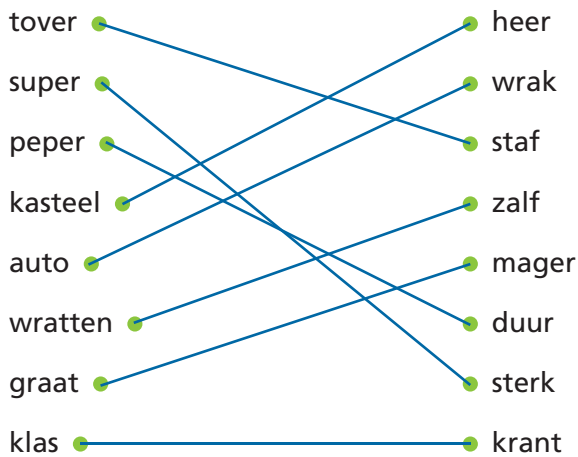
Les 8

8.1

15

- Maak samenstellingen door een woord uit de eerste kolom te verbinden met een woord uit de tweede kolom.
- Noteer de samenstellingen.

meerdere antwoorden mogelijk

toverstaf

supersterk, superduur

peperduur

kasteelheer

autowrak

wrattenzalf

graatmager

klaskrant

8.2

15

- Maak zelf vijf samenstellingen. Eén woord kies je uit het kader. Het tweede woord zoek je zelf.
- Noteer, indien mogelijk, een passend lidwoord bij je samenstellingen.
- Maak een krantenkop met twee van jouw samenstellingen.

spook – auto – licht – kruis – maan – heks – kasteel – wolk – uil

samenstellingen

meerdere antwoorden mogelijk, bv.

het maanlicht, de kerkuil, de bosuil, het spookhuis, het schemerlicht

krantenkoppen

meerdere antwoorden mogelijk, bv.

Spookauto gespot bij maanlicht

- Lees de tekst.
- Markeer de samenstellingen.
- Noteer de samenstellingen in de juiste kolom.

Blog: Grap of snoep

● ● ●

24/10/2019

Straks is het weer Halloween. De straten, huizen en winkels zijn dan mooi versierd. Ik vind dat **supergezellig**. Je ziet **donkeroranje** pompoenen en veel spinnen. Dat is jammer voor wie bang is van spinnen. Zelf vind ik ze niet **doodeng**. Ik ben meer bang van slangen. En andere wilde beesten. Dan wil ik snel **weglopen**. Bij ons leven gelukkig niet veel gevaarlijke dieren. Behalve ... als er een dier ontsnapt uit de **dierentuin**. Dan is het pas echt Halloween.

Op Halloween gaan sommige kinderen zingen aan huizen. Ze roepen 'trick or treat!'. Ze willen dan **felgekleurde** snoepjes. Geef je niets? Dan mogen ze een **grap uithalen**. Die gewoonte komt uit Amerika. Veel mensen daar duiken in hun **verkleedkast** en vermommen zich als monster, **filmster** of **griezelclown**. Hier bij ons doen kinderen dat ook. Volwassenen doen het minder. Dat vind ik jammer. Ik wil mijn collega's wel eens zien als zombie of een ander monster. Maar Halloween is in de vakantie. Dan werkt niet iedereen. Wil de redactie van Wablieft Halloween vieren? Dan moet dat later. Ik kijk er al naar uit om mijn collega's te doen schrikken. Ssst, nog niet verklappen!

Lynn

Bron: © Wablieft (nr. 1213, 24/10/2018) - www.wablieft.be

zelfstandige naamwoorden	bijvoeglijke naamwoorden	werkwoorden
<u>dierentuin</u>	<u>supergezellig</u>	<u>uithalen</u>
<u>verkleedkast</u>	<u>doodeng</u>	<u>weglopen</u>
<u>filmster</u>	<u>donkeroranje</u>	_____
<u>griezelclown</u>	<u>felgekleurde</u>	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Les 8

8.1

15

- Bedenk een nieuwe griezelfiguur door een samenstelling te maken van minstens twee bestaande griezelfiguren. Vergeet het lidwoord niet.
- Maak daarna het paspoort van je griezel. Gebruik zoveel mogelijk samenstellingen.
- Als je nog tijd over hebt, kun je jouw griezel ook tekenen.

eigen antwoord

Naam: Bv. Het drakenmonsterspook

Zijn ogen zijn: Bv. appelblauwzeegroen

Hij lust het allerliefst: Bv. chocoladekoekjes

Hij kan het allerbest: Bv. superenge knarsgeluiden maken

Zijn hobby's: Bv. drakenjagers uitdagen met zijn vuurspuwende adem

8.2

15

- Maak bij elke foto één zin met minstens één samenstelling erin.
- Onderstreep de samenstelling.

eigen antwoord, bv. Het windzeil vangt de wind. Surfen doe je op een surfplank.

eigen antwoord, bv. De zeehond is een erg schattig diertje. Het dier heeft lange snorharen.

eigen antwoord, bv. Oma is een echte superheld. Oma draagt een skibril.

8.3

15

- Zoek op het internet of in zelf meegebrachte krantenartikelen naar samenstellingen.
- Noteer deze samenstellingen in de juiste kolom. **meerdere antwoorden mogelijk**

zelfstandige naamwoorden	bijvoeglijke naamwoorden	werkwoorden

Thema 4

Zinnen beminnen

Dit kan ik al!

- Ik kan de hoofdzaken en de bijzaken uit een fictieve tekst onderscheiden en schematiseren.

De structuur van een tekst

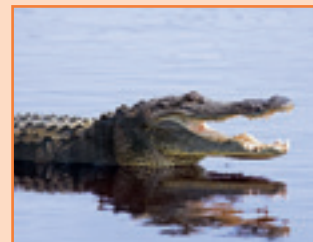
- titel
- inleiding
- midden
- slot

De staart van Meneer Stubbs

Meneer Stubbs is een Amerikaanse alligator. Hij werd samen met 32 andere dieren met een vrachtwagen vervoerd. Helaas liep het ritje niet zo goed af ...

Er brak een gevecht uit tussen de dieren. Een andere alligator beet de staart van Meneer Stubbs af. Zonder staart kan Meneer Stubbs echter niet meer zwemmen! Daarom lieten wetenschappers een nepstaart uit rubber maken.

Nu zwemt Meneer Stubbs weer als de beste. Wellicht leeft de alligator 60 jaar. In die tijd zal hij 40 nepstaarten verslijten.

Bron: © Wablieft – www.wablieft.be

1 De opbouw van het verhaal

- Luister naar het Taalkanjerverhaal.
- Noteer schematisch wat er in de verschillende fases van het verhaal gebeurt. **eigen antwoord**

De inleiding (fragment 1)

Jonas moet straf schrijven in het bureau van de directeur.

Het midden (fragment 2)

Jonas denkt terug aan hoe hij aan die straf kwam. Stapsgewijs komen we te weten wat de aanleiding van de straf was. Jonas start met goede bedoelingen, maar door zijn nonchalante manier van handelen loopt het toch nog fout.

Het slot (fragment 3)

Jonas heeft heel veel zelfmedelijden. Het is niet eerlijk dat hij straf moet schrijven, of dat iedereen boos is op hem. Niemand begrijpt zijn goede bedoelingen.

- Bekijk hieronder de karaktereigenschappen van de personages uit de Taalkanjerverhalen.
- Leid zelf drie belangrijke karaktereigenschappen af van Jonas.

Tip!

Je kunt ook terugdenken aan de andere Taalkanjerverhalen.

Leen

Kenmerken:

- koppig
- leider
- natuurliefhebber

Meneer de directeur

Kenmerken:

- streng
- flauwe humor
- consequent

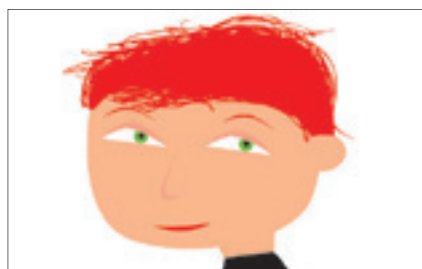
Tsung

Kenmerken:

- plichtsbewust
- sociaal
- bemiddelaar

Jonas

Kenmerken:

- doorzetter
- nonchalant
- stoer met een klein hartje

3 Gebeurtenissen in het verhaal

- Herstructureer het verhaal in chronologische volgorde. Zet nummer 1 bij het stukje dat eerst gebeurt op de tijdslijn en nummer 9 bij de gebeurtenis die als laatste aan bod komt.

- 9 _____ Jonas moet straf schrijven bij de directeur.
- 1 _____ De juf vertelt in de klas over Romeo en Julia.
- 5 _____ De burens maken ruzie als gevolg van het lawaai op straat.
- 2 _____ Jonas krijgt het idee om ook een serenade te brengen voor Leen.
- 8 _____ Iedereen is boos op Jonas.
- 4 _____ Jonas zingt een lied onder het raam van Leen.
- 6 _____ De burens bellen de politie.
- 3 _____ Jonas volgt Leen na school om te weten waar ze woont.
- 7 _____ Leen trekt Jonas binnen in haar kamer.

Hierop let ik.	Dit gaat al ...
VOOR HET LUISTEREN	
Ik ken het luisterdoel.	
Ik denk aan wat ik al weet.	
TIJDENS HET LUISTEREN	
Na elk stukje denk ik na en leg ik verbanden.	
Ik luister ook naar wat er niet letterlijk wordt gezegd.	

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde de karakterkenmerken van personages afleiden uit een beluisterde tekst.
- Ik leerde de structuur van een verhaal (inleiding – midden – slot) herkennen uit een beluisterde tekst.

Dit kan ik al!

- Ik kan de verschillende soorten zinnen (bevel, uitroep, mededeling en vraag) herkennen en noteren met de juiste leestekens.

De aanhaling

- wordt gebruikt om de woorden die iemand zegt letterlijk aan te halen;
- wordt tussen aanhalingstekens geplaatst;
- begint altijd met een hoofdletter.

beginaanhaling	eindaanhaling
Er staat altijd een komma buiten de aanhaling.	Je plaatst een dubbelepunt voor de eindaanhaling.
Bij een vraag of uitroep komt het vraagteken of uitroepteken binnen de aanhaling te staan en een komma buiten de aanhaling.	Het leesteken komt binnen de aanhalingstekens te staan.
<u>Voorbeelden:</u> 'Ik vertrek vandaag op reis', zegt Ali. 'Kijk uit!', roept de meester. 'Waar ga je heen?', vraagt Joke.	<u>Voorbeelden:</u> Ali zegt: 'Ik vertrek vandaag op reis.' De meester roept: 'Kijk uit!' Joke vraagt: 'Waar ga je heen?'

1 Gesproken of niet?

- Onderstreep alleen het deel van de zin dat echt uitgesproken wordt.

- Jonas hurkte achter een struik en haalde de blokfluit boven.
- 'Hier ga je dan, Romeo', fluisterde hij zenuwachtig.
- 'Houd die duivelse kat toch binnen!', klonk het boos van bij de burens.
- Vanuit het donker riep een stem: 'Onze kat zit binnen, vervelende vent!'
- 'De kinderen slapen', waarschuwde iemand.
- Vol zelfvertrouwen zong hij Leen toe: 'Sinds jij op school verscheen ...'
- 'Whaaa!', gilde hij, toen hij de hand van de agent in zijn nek voelde.

2

Hoe zeg je het?

- Vul de aankondigingen in die passen bij de tekstballonnen.
 - Denk goed na over hoofdletters en leestekens.
- Kies uit:

hij sprak zichzelf moed in – schreeuwde hij door de klas – zei hij tegen zichzelf –
hij fluisterde – hij brulde als een leeuw – zei hij luid

Hij sprak zichzelf moed in _____: 'Wat die Romeo kan, dat kan ik ook.'

'Wat die Romeo kan, dat kan ik ook', zei hij tegen zichzelf. _____

Hij fluisterde _____: 'Wat die Romeo kan, dat kan ik ook.'

'Kom jij maar naar mijn bureau!', schreeuwde hij door de klas. _____

Hij brulde als een leeuw _____: 'Kom jij maar naar mijn bureau!'

'Kom jij maar naar mijn bureau!', zei hij luid. _____

3 Bedenk zelf een leuke manier

- Bouw de tekstballonnen om tot een zin die in een verhaal past.
- Voeg zelf een passende, levendige aankondiging toe.
- Denk goed na over hoofdletters en leestekens.

1

2

3

1

eigen antwoord, bv. Leen riep: 'Ik praat nooit meer met jou!'

2

eigen antwoord, bv. De kat van de burens bleef maar miauwen. 'Miauw', zei de kat de hele nacht door.

3

eigen antwoord, bv. De politieman vroeg: 'Wil je wel eens vertellen wat er aan de hand is?'

4

Wat een gesprek!

- Lees het stripverhaal.

- Maak van de strip een verhaal. Werk verder zoals in het voorbeeld.
- Gebruik om beurten de begin- of eindaanhaling.

Op een zomerse dag staan een olifant en een muis samen aan het zwembad.

Muis vraagt enthousiast: 'Wil je samen met mij springen?'

'Dat lijkt me niet zo slim', antwoordt de olifant.

Muis smeekt: 'Alsjeblieft, ik wil het zo graag?'

'Oké, 1,2,3!', roept de olifant.

Ze springen het water in.

Muis zucht: 'Misschien was het toch niet zo'n goed idee.'

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde het verschil tussen een begin- en eindaanhaling.
- Ik leerde dat het werkwoord en het leesteken in een aanhaling iets vertellen over het gevoel van de zin.

Dit kan ik al!

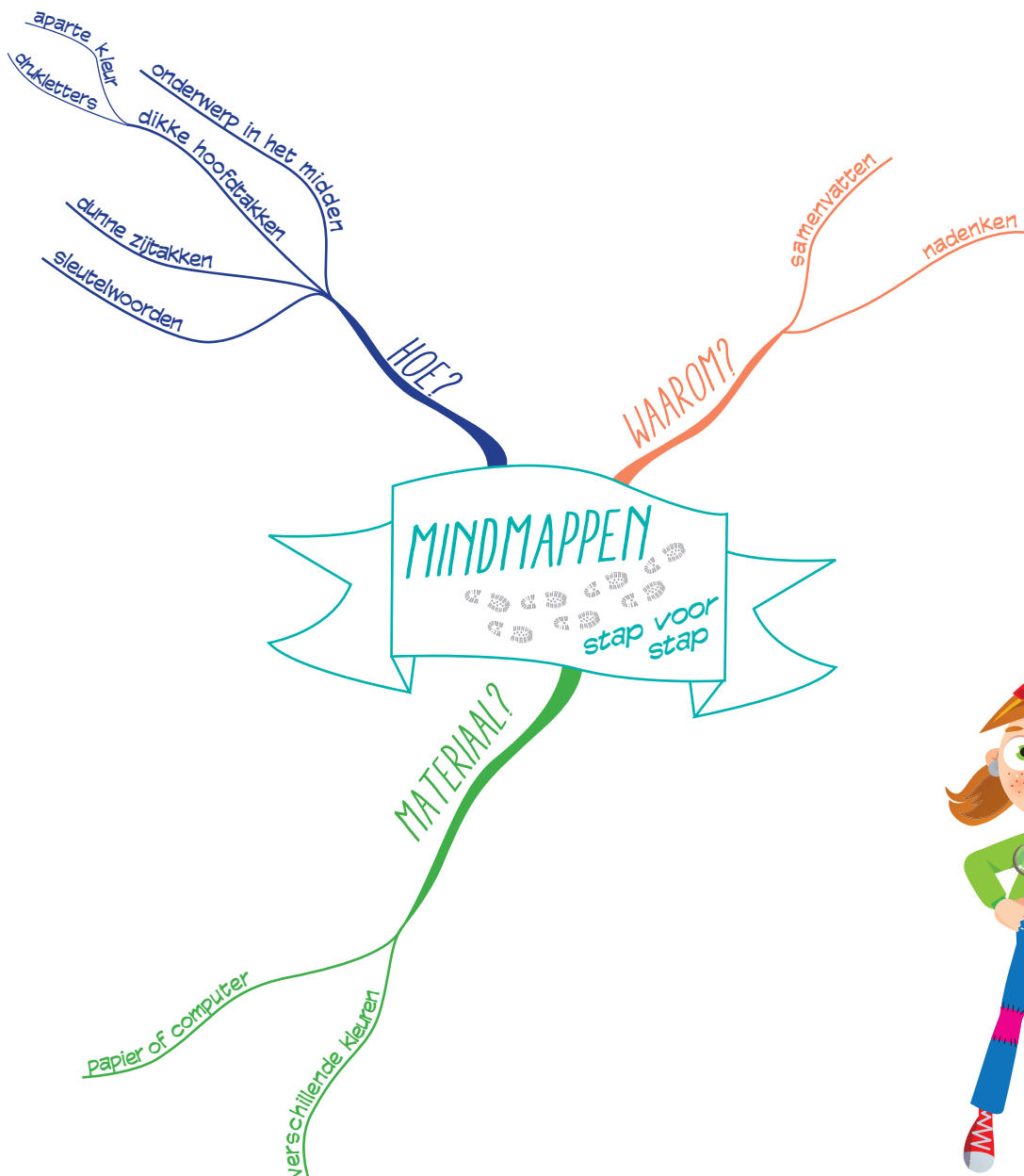
- Ik kan een schema aanvullen.

1 Wat is een mindmap?

Tip!

Een mindmap gebruik je om structuur te geven aan je gedachten of aan een stuk tekst.

- Je schrijft het onderwerp in het midden.
- Je maakt dikke hoofdtakken in verschillende kleuren.
- Daarop kun je de 5 W-vragen en de H-vraag noteren en vind je de sleutelwoorden.
- De sleutelwoorden noteer je op de dunne zijtakken.

- Lees de tekst en duid de sleutelwoorden aan.

Tip!

Denk aan de 5 W-vragen en de H-vraag.

Tekst 1

De lange weg achter het verhaal

Bij het schrijven van een verhaal komt heel wat kijken.

Een personage of karakter neerzetten

Hoe begin je eraan? Maak het jezelf gemakkelijk en kies een **personage** waarover je veel weet.

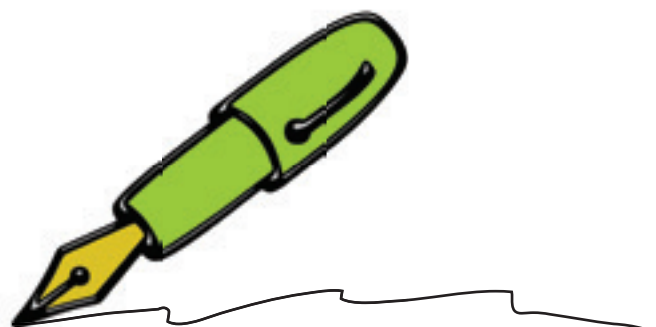
- 5 Leg een lijstje aan met belangrijke **eigenschappen**, kledingstijl, muziekkeuze, hobby's, levenswijze, interesses, vriendschappen, relaties ... Let op! Geef je **personage** nog niet meteen een naam, want anders loop je het gevaar dat je het koppelt aan iemand die je echt kent. Het is beter om achteraf een naam te verzinnen. Daardoor zal je naam ook vaker bij je **personage** passen.

Een locatie bedenken

- 10 Dat is niet zo simpel. Kies je voor **één** bepaalde **locatie** of voor meerdere **locaties**? Bedenk vooraf goed wat je **voorkennis** is over de **locaties**. Ga na hoe je ze het best kunt **omschrijven** en tot leven brengen in het verhaal. Zoek het dus niet te ver. Je kunt unieke **locaties** scheppen door een bestaande plaats in je fantasie om te vormen. Je kunt dingen weglaten of toevoegen. Hoe meer locaties je wilt gebruiken, hoe langer je erover moet nadenken.

Een situatie beschrijven

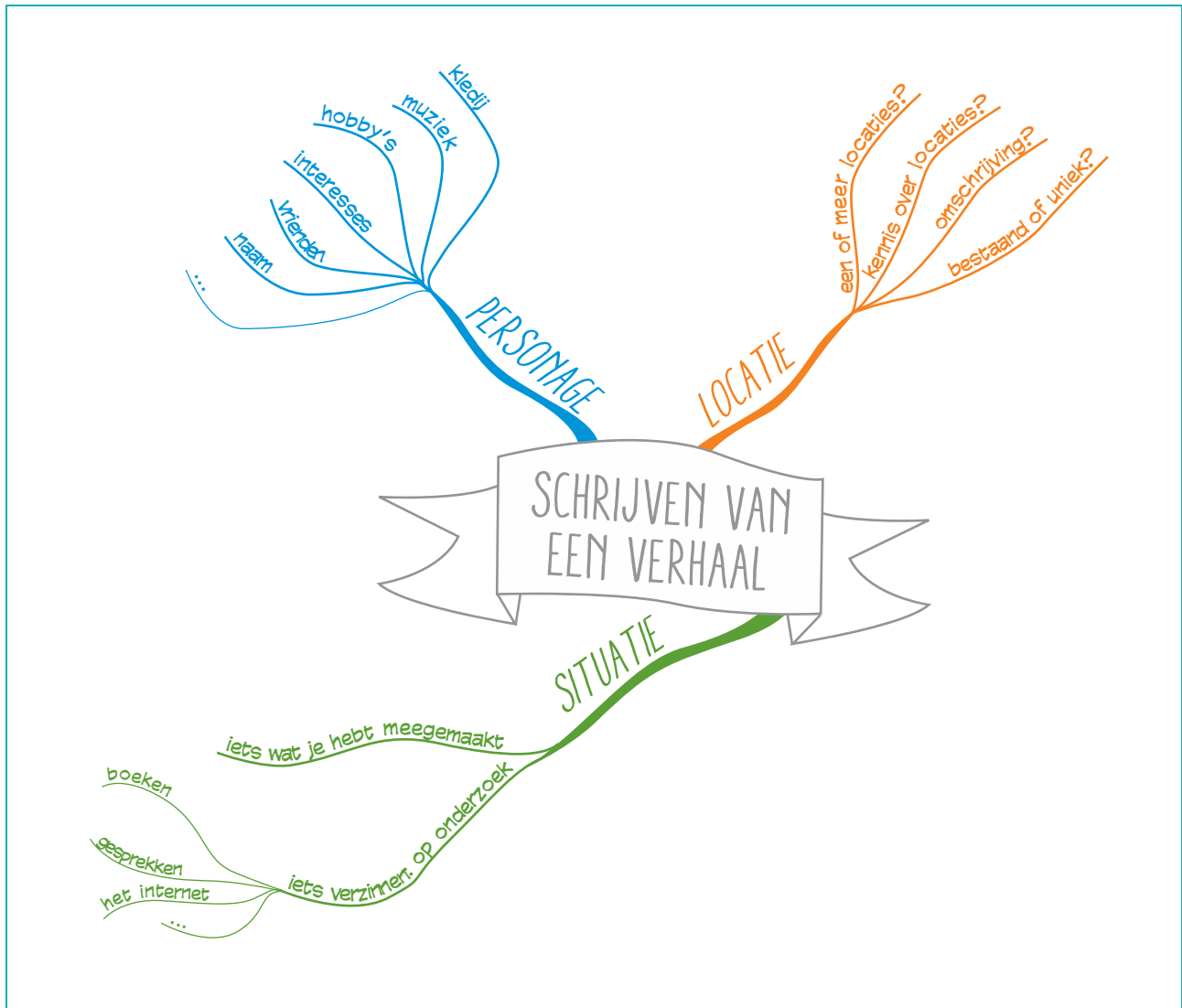
- 15 Als je kiest voor een **situatie** die je zelf hebt **meegemaakt**, is het makkelijker om de situatie in detail te beschrijven. Je kunt natuurlijk ook kiezen voor een **situatie** die je totaal vreemd is. In dat geval ben je verplicht om op **onderzoek** uit te gaan. Dat kun je doen door er echt op uit te trekken, maar ook door dingen op te zoeken in boeken, op het internet, door in gesprek te gaan met anderen ...

- Maak een mindmap bij de tekst.

Tip!

Kijk naar het voorbeeld bij oefening 1.

3 Bij welke tekst kan ik een mindmap maken?

- Bekijk de teksten in het taalboek.
- Lees de titels, bekijk de afbeeldingen en lees eventueel een stukje van de tekst.
- Kruis aan wat past.

	informatief	ontspannend	mindmap?
Tekst 2		×	
Tekst 3	×		×
Tekst 4		×	
Tekst 5	×		×
Tekst 6	×		×

- Kies één informatieve tekst.
- Lees de tekst.
- Maak een mindmap bij de tekst.

eigen antwoord

Hierop let ik.

Dit gaat al ...

VOOR HET LEZEN

Ik weet welke soort tekst ik ga lezen.

TIJDENS HET LEZEN

Ik maak een mindmap bij de tekst.

Ik stel vragen. Begrijp ik de tekst? Begrijp ik de belangrijke woorden?

NA HET LEZEN

Ik kan vertellen waarover de tekst ging.

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde een mindmap maken over een informatieve tekst.
- Ik leerde de lay-out van een tekst gebruiken om de tekst te verkennen en schematisch samen te vatten.

Dit kan ik al!

- Ik kan al oorzaken en gevolgen die bij elkaar passen, linken met elkaar.

Signaalwoorden

- verbinden zinsdelen, zinnen of alinea's met elkaar;
- kunnen verschillende verbanden aangeven.

verband	signaalwoorden
oorzaak – gevolg – reden	omdat, doordat, want, vanwege, wegens, door, zodat, daardoor, als, dan ...
voorwaarde	als, indien, tenzij ...
middel – doel	met, om, voor, daarom, daarmee, daarvoor ...
gelijkenis of vergelijking	zoals, als, ook ...
verschil of tegenstelling	alhoewel, maar, daarentegen ...
opsomming	en, ook, bijvoorbeeld, ten eerste, daarnaast ...
volgorde	dan, voordat, nadat, eerst, later, ten slotte ...
samenvatten of besluiten	dus, kortom, vandaar, samengevat ...

Voorbeelden:

Mijn band is plat doordat ik over een stukje glas gereden ben.

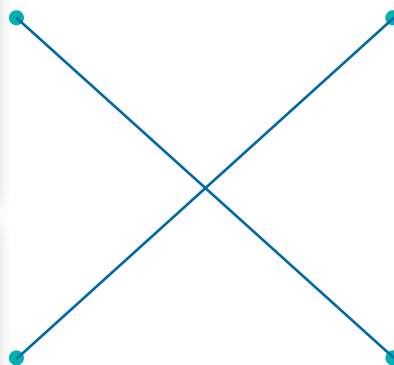
Om een fietsband op te pompen, gebruiken we een pomp.

Mijn band is gerepareerd, dus kunnen we vertrekken.

1

Wat hoort bij elkaar?

- Verbind de prenten die bij elkaar horen.

- Noteer bij elk duo één zin waarin je oorzaak/gevolg, middel/doel samenbrengt met een signaalwoord.
- Kies nadien één zin die je herschrijft met een signaalwoord om de chronologische volgorde duidelijk te maken.
- Onderstreep het signaalwoord.

meerdere antwoorden mogelijk

oorzaak – gevolg

Bv. De man viel van de trap, omdat hij uitgled over een bananenschil.

Bv. De man viel van de trap, want er lag een bananenschil.

middel – doel

Bv. Met wol en breinaalden kun je een mooie trui breien.

Om een trui te breien, heb je wol en breinaalden nodig.

chronologische volgorde

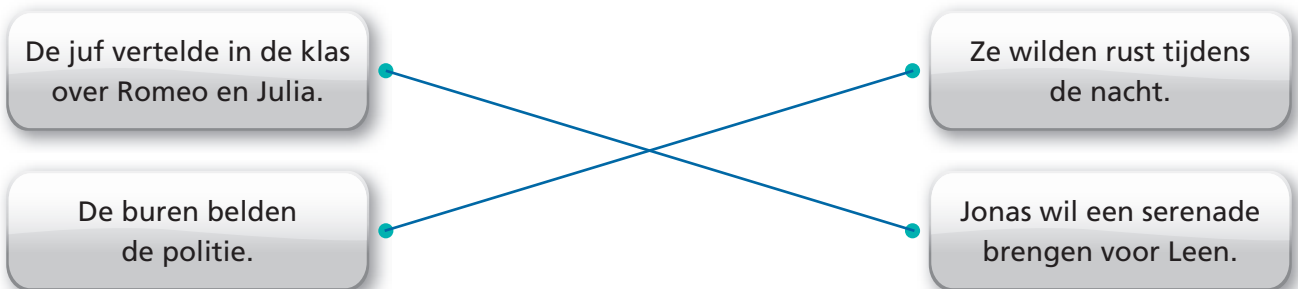
Bv. Oma zit te breien in de zetel, drie dagen later heeft ze een mooie trui voor Fien.

Na drie dagen breien, heeft oma een mooie trui voor Fien klaar.

2

Waarom en waarmee?

- Verbind wat bij elkaar hoort.
- Maak er één zin van.
- Onderstreep het signaalwoord.

meerdere antwoorden mogelijk

oorzaak – gevolg

Omdat de juf in de klas vertelde over Romeo en Julia, wilde Jonas een serenade brengen voor Leen.

middel – doel

De buren belden de politie, want ze wilden rust tijdens de nacht.

3 Maak de puzzel compleet

- Zoek de ontbrekende schakels in het Taalkanjerverhaal op p. 57-60 van je taalboek.
- Verwerk beide schakels tot één zin.
- Onderstreep het signaalwoord.

Doe het zo:

stap 1. Zoek in de tekst: 'kan niet meer nuchter nadenken'. (gevolg)

stap 2. Lees de tekst eromheen. Zoek de oorzaak ('verliefd zijn').

stap 3. Formuleer nu een zin waarin oorzaak en gevolg genoemd worden.

(stap 2) oorzaak: verliefd zijn

(stap 1) gevolg: kan niet meer nuchter nadenken

(stap 3) Ik zeg: Doordat je verliefd bent, kun je vaak niet meer nuchter nadenken

oorzaak:

Hij was van plastic en hij was
gebarsten.

gevolg:

De tonen die eruit kwamen
klonken als klagende varkens op
weg naar het slachthuis.

ik zeg:

eigen antwoord, bv. Omdat de fluit van plastic was en gebarsten was,
klonken de tonen die eruit kwamen als klagende varkens op weg naar
het slachthuis.

oorzaak:

Omdat het licht in twee huizen
in de buurt tegelijk aanging.

gevolg:

Jonas stopte even met fluiten.

ik zeg:

eigen antwoord, bv. Jonas stopte even met fluiten, omdat het licht
in twee huizen in de buurt tegelijk aanging.

middel:

Ze boog voorover.

doel:

Ze wilde zien wat er aan

de hand was.

Ik zeg:

Ze boog voorover om te zien wat er aan de hand was.

middel:

Jonas floot en zong een lied

voor Leen.

doel:

Over een paar minuten heb je
een lief.

Ik zeg:

eigen antwoord, bv. Jonas floot en zong een lied om over

een paar minuten een lief te hebben.

4

En bij jou ...

- Noteer vier zinnen met voorbeelden uit je eigen leven waarin je oorzaak – gevolg of middel – doel kunt herkennen.

eigen antwoord, bv. Doordat er wegenwerken zijn op onze weg naar school zijn we vaak te laat.

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde in een verhaal oorzaken en gevolgen ontdekken.
- Ik leerde in een verhaal doelen en middelen ontdekken.
- Ik leerde het verband tussen oorzaak – gevolg en middel – doel in één zin omschrijven door gebruik te maken van signaalwoorden.

Les 2

2.1

17

- Kies de juiste aankondiging.
- Vervolledig het verhaal.
- Denk goed na over hoofdletters en leestekens.

moeder antwoordt vriendelijk
de jongste tak zucht
vraagt Takkie
kreunt papa
schreeuwt papa

Een familie wandelende takken zit op een tak te genieten van het mooie weer.

'Wat gaan we vandaag allemaal doen?', **vraagt Takkie.**

Moeder antwoordt vriendelijk _____: 'We gaan op wandel.'

'Dat zal niet gaan!', **schreeuwt papa.**

De jongste tak zucht _____: 'Waarom niet?'

'Ik heb een stijve rug', **kreunt papa.**

Ze moeten er allemaal erg om lachen.

2.2

17

- Herschrijf het verhaal van de wandelende takken uit oefening 1. De beginaanhalingen en de eindaanhalingen staan nu omgekeerd.
- Gebruik andere werkwoorden of manieren om duidelijk te maken hoe iets moet worden uitgesproken. **meerdere antwoorden mogelijk**

Een familie wandelende takken zit op een tak te genieten van het mooie weer.

Takkie zeurt _____: 'Wat gaan we vandaag allemaal doen?'

'We gaan op wandel', **zegt moeder Tak.**

Papa roept _____: 'Dat zal niet gaan!'

'Waarom niet?', **huilt Takkie.**

Papa zucht _____: 'Ik heb een stijve rug.'

Ze moeten er allemaal erg om lachen.

2.1

Lees het stripverhaal.

17

■ Maak van de tekst een verhaaltje.

■ Gebruik gepaste woorden en werkwoorden om aan te kondigen wie iets zegt en hoe het moet worden uitgesproken. **meerdere antwoorden mogelijk**

Een familie wandelende takken zit op een tak te genieten van het mooie weer. _____

'Wat gaan we vandaag allemaal doen?', vraagt de jongste tak. _____

Moeder antwoordt: 'We gaan op wandel.' _____

'Dat zal niet gaan!', roept papa luid. _____

De jongste tak zucht: 'Waarom niet?' _____

'Ik heb een stijve rug', zeurt papa. _____

Ze moeten er alle drie erg om lachen. _____

- Kijk naar de foto's.
- Maak bij elke foto een correcte zin met een aanhaling.
- Gebruik een passende aankondiging.

meerdere antwoorden mogelijk

Bevel: Bv. De juf schreeuwt: 'Stop met vechten!'

Vraag: Bv. 'Kom jij straks ophalen?', vraagt het meisje aan haar vader.

Uitroep: Bv. Het kind juicht: 'Wow, wat een leuke cadeaus! / Joepie, ik ben jarig!'

Mededeling: Bv. 'Daar staat een zebra', zegt mama.

Dit kan ik al!

- Ik kan de zender van een tekst beoordelen.

1 Ik beoordeel een boek

- Vul de boekenkaart aan over het boek dat jij las.

eigen antwoord

boekenkaart

Wat is de TITEL? _____

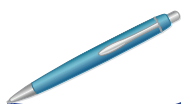
Wie is de SCHRIJVER? _____

Wie is de ILLUSTRATOR? _____

- De afbeeldingen vertellen meer bij het verhaal ☆☆☆☆

Wie is de HOOFDPERSOON? _____

- Wat past bij de hoofdpersoon? Omkring.
jong, oud, grappig, actief, saai, oud, dom, eigenwijs, stoer, gemeen,
verdrietig, slim, netjes, dapper, lui, slordig, andere: _____
- Zou de hoofdpersoon je vriend kunnen zijn? ja/nee

Op welke LOCATIE speelt het verhaal zich af?

Wat gebeurt er?

Favoriete ZIN uit het fragment:

Dit WOORD past bij het fragment:
boeiend, spannend, griezelig, grappig, eng, serieus,
net echt, triest, interessant, mooi, gek, saai,
moeilijk, gemakkelijk

De titel past bij het boek

Leg uit waarom wel/niet.

Ik wil het boek verder lezen

Ik wil meer boeken lezen van
deze schrijver ☆☆☆☆

Mijn SCORE voor dit boek

2

Ik raad een boek aan

- Zou jij het boek aanraden aan een vriend?
- Schrap wat niet past.
- Vul de zin aan.

Ik vind dat je het boek wel/niet moet lezen, omdat:

[eigen antwoord](#)

3

Ik verkoop een boek

- Lees de zinnen.
- Markeer de vraag waarop jij een antwoord wilt formuleren.
- Schrijf jouw antwoord/verkoopspraatje op de gekozen vraag uit.

- 1 Stel dat je het boek wil verkopen, wat zou je op de reclamefolder schrijven?
- 2 Geef het boek een nieuwe titel. Waarom is deze titel beter?
- 3 Welk personage vind jij bijzonder? Leg uit.
- 4 Wat zou je willen vragen aan het hoofdpersonage?
- 5 Wat zou je willen vragen aan de schrijver?

[eigen antwoord](#)

Hierop let ik.

Dit gaat al ...

NA HET LEZEN

Ik denk terug. Klopte mijn voorspelling?

Ik kan vertellen waarover de tekst ging.

Ik kan vertellen wat ik van de inhoud en de lay-out vind.

Dit heb ik vandaag geleerd!

- Ik leerde een fragment uit een boek beoordelen.

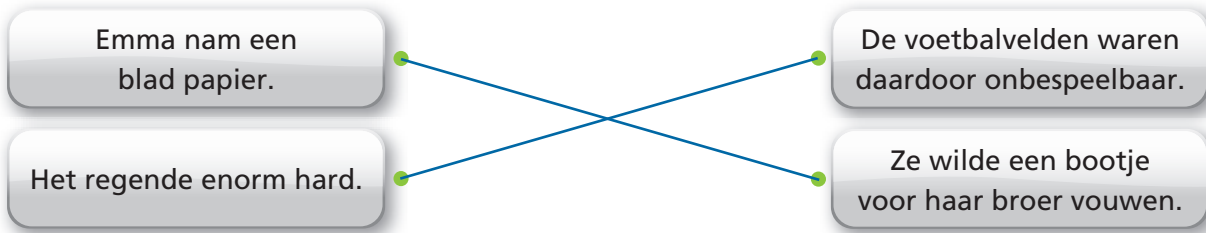
Weeroefeningen

Les 5

5.1

18

- Verbind wat bij elkaar hoort.
- Maak er één zin van.
- Onderstreep het signaalwoord.

Emma nam een blad papier, omdat ze een bootje wilde vouwen voor haar broer.

Het regende enorm hard, daardoor waren de voetbalvelden onbespeelbaar.

5.2

18

- Kijk naar de foto's. Welke horen bij elkaar? Verbind ze.

- Waarom horen ze bij elkaar? Noteer voor elk duo een zin waarin je hun verband toont.
- Gebruik een signaalwoord. **meerdere antwoorden mogelijk**

oorzaak – gevolg

Bv. Door de sterke wind was de boom op het huis gevallen.

Bv. De sneeuwman smelt, omdat de zon schijnt.

middel – doel

Bv. Met eieren, bloem en melk maakt mama pannenkoeken.

Bv. We maken een slinger met schaar en papier.

Les 5

5.1

18

- Kijk naar de foto's.
- Maak voor elke foto één zin waarin je oorzaak – gevolg of middel – doel verwerkt.
- Noteer de zin bij het juiste verband.

oorzaak – gevolg

meerdere antwoorden mogelijk

Omdat het zo hard waait, kunnen de mensen bijna niet recht blijven.

De sneeuwman smelt, omdat de zon schijnt.

Het meisje heeft een wonde aan haar knie, doordat ze viel met haar fiets.

middel – doel

meerdere antwoorden mogelijk

De mensen gebruiken een paraplu om te schuilen voor de harde wind.

Om pannenkoeken te maken, heb je verschillende ingrediënten nodig.

Als je een mooie slinger wil maken, dan kan dat met papier, een schaar en lijm.

Hij werkt hard in zijn werkhuis, want hij wil een mooi vogelhuisje maken.

Thema 3 Spinsels en andere verzinsels

- Les 1** Wat ik wél uit mijn duim mag zuigen ... p. 4
- Les 2** Een artikel voor de klaskrant schrijven p. 8
- Les 3** Het gebeurde 's nachts p. 10
- Les 4** Gruwelijke rijmen p. 13
- Les 5** Tussen de regels p. 17
- Herhalingsles 1** Weeroefeningen p. 20
- Herhalingsles 1** Meeroefeningen p. 24
- Les 6** Vind het verzinsel p. 28
- Les 7** De waarheid achter sprookjes p. 29
- Les 8** Hoezo, gewoon een wrat? p. 35
- Les 9** Een griezelfeest p. 39
- Herhalingsles 2** Weeroefeningen p. 41
- Herhalingsles 2** Meeroefeningen p. 43

Thema 4 Zinnen beminnen

- Les 1** De barslechte blokfluitspeler p. 46
- Les 2** De babbelende ballonnetjes p. 49
- Les 3** De lange weg achter het verhaal p. 53
- Les 5** Waarom? Daarom! p. 57
- Herhalingsles 1** Weeroefeningen p. 62
- Herhalingsles 1** Meeroefeningen p. 63
- Les 7** De boekenjury p. 65
- Herhalingsles 2** Weeroefeningen p. 67
- Herhalingsles 2** Meeroefeningen p. 68

**Dorien Masschelein
Griet Versmissen
Elke Verdoodt
Jona Hebbrecht**

ISBN 978-90-301-7336-6

9 789030 173366